

บทความวิจัย

ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562
ศึกษากรณีการตรวจพิสูจน์ การครอบครอง และการจับกุมผู้ครอบครองไก่ป่า*

Problems of Enforcing the Wildlife Preservation and
Protection Act B.E. 2562 (2019): A Case Study of Verification,
Possession and Arrest of Red Junglefowl Owner

สมชาย บุญคงมาก¹

Somchay Boonkongmark²

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

272 หมู่ที่ 9 ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100

Faculty of Law Suratthani Rajabhat University

272 Moo 9, Tambon Kuntalea, Mueang Suratthani District,

Suratthani Province, 84100

*Corresponding author E-mail: samachay.boon@gmail.com

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิจัยเรื่อง “ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ศึกษากรณีการตรวจพิสูจน์ การครอบครอง และการจับกุมผู้ครอบครองไก่ป่า” คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, พ.ศ. 2564

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาย บุญคงมาก อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

² Assistant Professor Somchay Boonkongmark, Lecturer at the Faculty of Law Suratthani Rajabhat University

พิทักษ์ พรหมสนิท³

Pitak Promsanit⁴

67/3 หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84240

67/3 Moo 1, Tambon Banna, Bannadoem District,

Suratthani Province 84240

E-mail: Pitaknew_2530@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 20 กันยายน 2565 วันที่แก้ไขบทความ: 7 สิงหาคม 2566

วันที่ตอบรับ: 25 ตุลาคม 2566 วันที่เผยแพร่: 24 ธันวาคม 2566

³ นายพิทักษ์ พรหมสนิท อาจารย์พิเศษคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

⁴ Mr.Pitak Promsanit Special Lecturer Faculty of Law Suratthani Rajabhat University

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) ศึกษาปัญหาการตรวจพิสูจน์สายพันธุ์ การครอบครอง การจับกุมผู้ครอบครองไก่ป่า และ (2) หาแนวทางแก้ไขปัญหาการตรวจพิสูจน์ การครอบครอง และการจับกุมผู้ครอบครองไก่ป่า ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ ตำรา บทความวิชาการ และสัมภาษณ์เชิงลึกแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัยพบว่า การตรวจพิสูจน์ไก่ป่าก่อนอนุญาตครอบครอง เจ้าหน้าที่ไม่ได้ใช้วิธีการหัสพันธุกรรม และเมื่อมีการจับกุมผู้ครอบครองไก่ป่า เจ้าหน้าที่พิสูจน์ไก่ตามความรู้ของตนเองไม่ได้ตรวจพิสูจน์โดยวิธีการหัสพันธุกรรม ชาวบ้านครอบครองไก่ป่าโดยผิดกฎหมายเพราะขาดความรู้เรื่องไก่ป่า สำหรับการครอบครองไก่ป่าที่อยู่นอกเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เจ้าหน้าที่ใช้ดุลพินิจในการจับกุมและมีความยืดหยุ่นในการบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาคือ ยังคงให้ไก่ป่าเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองแต่มีแนวทางแก้ไข ดังนี้ (1) ก่อนนำไก่ป่าแจ้งการครอบครอง และกรณีผู้ต้องหาถูกจับกุมในข้อหาครอบครองไก่ป่าโดยผิดกฎหมาย ต้องส่งไก่ป่าไปตรวจสอบโดยวิธีการทางหัสพันธุกรรม (2) แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2546 ให้ประชาชนมาแจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครองไก่ป่าได้ โดยไม่จำกัดเวลา และให้หน่วยงานของรัฐสร้างความรู้ให้กับประชาชนในเรื่องไก่ป่า และ (3) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจับกุมผู้ครอบครองไก่ป่ามีความเข้มงวดในการตรวจสอบจับกุม หรือปลดไก่ป่าออกจากการเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง

คำสำคัญ: พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562, การตรวจพิสูจน์ไก่ป่า, การครอบครองไก่ป่า, การจับกุมผู้ครอบครองไก่ป่า, ไก่ตั้ง

ABSTRACT

The research aims to (1) study the problems of species identification, possession and arrest of red junglefowl owner and (2) seek solutions for species identification, possession and arrest of red jungle fowl owner according to the Wildlife Preservation and Protection Act B.E. 2562 (2019). The study adopted the qualitative research method with documentary research including books, textbooks and academic articles and in-depth interviews with experts.

It was found that the regulatory officials did not employ the genetic testing method for the verification of red junglefowl before possession. The regulatory officials verified the red junglefowl based on their own knowledge and did not employ the genetic testing method when arresting owner of red junglefowl. Villagers illegally owned red junglefowl because they lacked knowledge about possession of red junglefowl outside the boundaries of the national park wildlife sanctuary and non-hunting areas. The regulatory officials use exercised their discretion as to how the owner were arrested and had considerable flexibility in enforcing the Wildlife Preservation and Protection Act, B.E. 2562 (2019).

The author argues that the reserved wild animal status of red junglefowl should be maintained but following solutions should be followed. (1) Before permitting the possession of red junglefowl and arresting the accused for illegal possession, red junglefowl shall be verified by genetic testing method. (2) The Wildlife Preservation and Protection Act, B.E. 2562 (2019) or the Ministerial Regulation Prescribing a Certain Animal as a Reserved Animal B.E. 2546 (2003) to allow people to report and apply for

permission to possess red junglefowl without time limit and to ensure the authorities broaden knowledge about jungle fowl for the public. (3) The regulatory officials with authority to arrest a red junglefowl owner should be strict in verification and discharge red junglefowl from the reserved wild animal status.

Keywords: Wildlife Preservation and Protection Act B.E. 2562 (2019), Verification of Red Junglefowl, Possession of Red Junglefowl, Arrest of Red Junglefowl Owner, Red Junglefowl

1. ความนำ

ไก่ป่าเป็นต้นตระกูลของไก่พื้นเมือง (ปราโมทย์ ธนสวัสดิ์, 2553, หน้า 12) และเป็นต้นตระกูลของไก่แจ้และไก่แจ้ผสมสายพันธุ์ไก่ป่า ไก่ป่าประกอบด้วย ไก่ป่าไทย ไก่ป่าลังกา ไก่ป่าอินเดีย ไก่ป่าขาว (ธนากร ฤทธิ์ไธสง, 2545, หน้า 32, 33) ไก่แจ้เป็นไก่พื้นเมืองของประเทศไทย (กรมปศุสัตว์, กองบำรุงพันธุ์สัตว์, กลุ่มวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ, 2553, หน้า 4) ไก่แจ้ผสมสายพันธุ์ไก่ป่า (ไก่ตั้ง หรือ ไก่ต่อ) คือ ไก่ที่เกิดจากการผสมพันธุ์กันระหว่างไก่ป่าและไก่แจ้ ไก่แจ้ผสมสายพันธุ์ไก่ป่า (ไก่ตั้ง หรือ ไก่ต่อ) มีลักษณะเฉพาะคือ มีเสียงขันไพเราะและขนมีสีสันทสวยงาม (กรมปศุสัตว์, กองบำรุงพันธุ์สัตว์, กลุ่มวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ, 2563) ชาวบ้านจึงนิยมเลี้ยงไก่แจ้ผสมสายพันธุ์ไก่ป่า (ไก่ตั้ง หรือ ไก่ต่อ) ไว้เพื่อนำไปแข่งขันประชันเสียงขัน และเพื่อเพาะพันธุ์ขาย

ไก่ป่าเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง บุคคลใดจะครอบครองไก่ป่าต้องได้รับอนุญาตครอบครองจากอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ในกรณีที่มีการครอบครองไก่ป่าโดยไม่ได้รับอนุญาตให้ครอบครอง ผู้ครอบครองจะมีความผิดทางอาญา

ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 (2562, หน้า 136)⁵ แต่การครอบครองไก่ป่าที่จะมีความผิด ผู้ครอบครองจะต้องมีเจตนากระทำความผิด กล่าวคือ มีการครอบครองไก่ป่าและรู้ว่าไก่ที่ตนเองครอบครองนั้นเป็นไก่ป่าและไม่ได้รับอนุญาตให้ครอบครอง เมื่อไก่ป่ามีลักษณะคล้ายกับไก่แจ้และไก่แจ้ผสมสายพันธุ์ไก่ป่า (ไก่ตั่ง หรือ ไก่ต้อ) ทำให้ชาวบ้านครอบครองไก่ป่าโดยไม่ได้ขออนุญาตครอบครองเพราะเข้าใจว่าเป็นไก่แจ้หรือไก่แจ้ผสมสายพันธุ์ไก่ป่า (ไก่ตั่ง หรือ ไก่ต้อ) และถือว่าการครอบครองไก่ป่าของชาวบ้านไม่เป็นการกระทำความผิดทางอาญาเพราะขาดเจตนา

การจับกุมดำเนินคดีแก่ผู้ที่ครอบครองไก่ป่าที่ครอบครองโดยผิดกฎหมายนั้น⁶ นับตั้งแต่ประกาศใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มีการจับกุมดำเนินคดีแก่ผู้ครอบครองไก่ป่าโดยผิดกฎหมายน้อยมากทั้งที่มีการครอบครองไก่ป่าโดยผิดกฎหมายเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้ครอบครองไก่ป่าเห็นว่าเจ้าหน้าที่ไม่มีการจับกุมดำเนินคดีแม้ว่าจะครอบครองโดยผิดกฎหมาย ทำให้ผู้เลี้ยงไก่ป่าจำนวนมากไม่มาขออนุญาตครอบครองไก่ป่าให้ถูกต้องตามกฎหมาย ไก่ป่าจึงไม่ได้รับความคุ้มครองสมดังเจตนารมณ์ของ

⁵ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 92 บัญญัติว่า ผู้ใดฝ่าฝืน มาตรา 17 มาตรา 54 หรือมาตรา 55 (3) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 90 บัญญัติว่า ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรา 14 มาตรา 18 วรรคหนึ่ง มาตรา 19 วรรคหนึ่ง หรือฝ่าฝืนมาตรการควบคุมหรือคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 70 วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

⁶ เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่จับกุมดำเนินคดีได้แก่ เจ้าหน้าที่เขตอุทยานแห่งชาติ เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่า สายตรวจค้นป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดกฎหมายด้านสัตว์ป่าและช่วยเหลือสัตว์ป่าสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 4 และกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (บก.ปทส.) เป็นต้น

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 อย่างไรก็ตามเพื่อให้การจับกุมดำเนินคดีไม่ละเมิดผู้บริสุทธิ์ จึงต้องมีการตรวจยึดนำไปทำการศึกษาพิสูจน์รหัสพันธุกรรมก่อนเพื่อแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริงจึงแจ้งข้อกล่าวหา แต่หากผู้ครอบครองไก่ป่ามีพฤติการณ์หลบหนีก็สามารถจับกุมได้ทันที

กรณีจากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาการตรวจพิสูจน์สายพันธุ์ การครอบครอง และการจับกุมผู้ครอบครองไก่ป่า และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา เพื่อให้การตรวจพิสูจน์สายพันธุ์ การครอบครอง และการจับกุมผู้ครอบครองไก่ป่า เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวคิดการคุ้มครองไก่

เนื่องจากไก่เป็นสัตว์ที่มนุษย์นิยมนำมาเลี้ยงเพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อจำหน่าย และเพื่อเป็นอาหาร จึงมีการล่าไก่เพื่อนำมาเลี้ยง จำหน่าย เพาะพันธุ์ หรือฆ่าเพื่อนำมาเป็นอาหาร รัฐจึงต้องมีการคุ้มครองไก่เพื่อไม่ให้เกิดการล่า จำหน่าย เพาะพันธุ์ กรณีเป็นไก่ป่า หรือฆ่าไก่โดยวิธีการที่โหดร้ายทารุณ กรณีเป็นไก่แจ้และไก่แจ้ผสมสายพันธุ์ไก่ป่า (ไก่ตั่ง หรือ ไก่ต๋อ) โดยในการคุ้มครองนั้นรัฐมีแนวคิดในการคุ้มครองไก่แต่ละประเภทดังนี้

2.1 แนวคิดการคุ้มครองไก่ป่า

ไก่ป่าเป็นสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ในป่าธรรมชาติ เนื่องจากไก่ป่าสามารถนำมาเป็นอาหารได้ จึงมีการล่าไก่ป่าเพื่อนำมาเป็นอาหาร นอกจากนี้ยังมีการล่าไก่ป่าเพื่อนำมาเลี้ยงไว้ดูเล่น ทำให้ไก่ป่าลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว หากปล่อยให้มีการล่าไก่ป่าในอนาคตข้างหน้าไก่ป่าอาจสูญพันธุ์ได้ รัฐจึงออกกฎหมายกำหนดให้ไก่ป่าเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองและเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้ ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ประกอบกฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงกำหนดชนิดของสัตว์ป่าคุ้มครองให้เป็นสัตว์ป่าชนิดที่เพาะพันธุ์ได้ พ.ศ. 2546 ดังนั้นหากผู้ใดจะมีไว้ในครอบครองซึ่งไก่ป่าหรือจะเพาะพันธุ์ไก่ป่าจึงต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

2.2 แนวคิดการคุ้มครองไก่แจ้

ไก่แจ้เป็นไก่ที่มีการเลี้ยงกันอยู่ทั่วไป ไม่มีกฎหมายกำหนดห้ามผู้ใดครอบครอง การครอบครองไก่แจ้จึงครอบครองได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครองจากเจ้าหน้าที่ เนื่องจากไก่แจ้เป็นไก่ที่ผสมพันธุ์ได้ง่าย เลี้ยงกันตามบ้านเรือนทั่วไป ไก่แจ้จึงมีจำนวนมากไม่สูญพันธุ์ จึงไม่ต้องออกกฎหมายมาคุ้มครองไก่แจ้เพื่อป้องกันการสูญพันธุ์เหมือนอย่างไก่ป่า เมื่อไก่แจ้ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง การฆ่า การจำหน่าย หรือการเพาะพันธุ์จึงทำได้อย่างเสรี แต่ต้องอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 โดยห้ามมิให้ผู้ใดทำการทารุณกรรมไก่แจ้⁷

2.3 แนวคิดการคุ้มครองไก่แจ้ผสมสายพันธุ์ไก่ป่า

ไก่แจ้ผสมสายพันธุ์ไก่ป่า คือ ไก่ที่เกิดจากการผสมพันธุ์กันระหว่างไก่ป่าและไก่แจ้ เมื่อผสมกันแล้วลูกไก่ที่ออกมาจะมีสายพันธุ์ใหม่ที่เรียกว่าไก่แจ้ผสมสายพันธุ์ไก่ป่า หรือไก่ตั่ง หรือบางพื้นที่เรียกว่าไก่ต๋อ ลักษณะของไก่แจ้ผสมสายพันธุ์ไก่ป่า (ไก่ตั่ง หรือ ไก่ต๋อ) คล้ายกับไก่ป่ามาก ทำให้ผู้ที่พบเห็นแยกไม่ออกว่าไก่ที่เห็นนั้นเป็นไก่ป่าหรือไก่แจ้ผสมสายพันธุ์ไก่ป่า (ไก่ตั่ง หรือ ไก่ต๋อ) ไก่แจ้ผสมสายพันธุ์ไก่ป่า (ไก่ตั่ง หรือ ไก่ต๋อ) มีลักษณะเฉพาะคือ เสียงขันไพเราะและรูปร่างสวยงาม (กรมปศุสัตว์, กองบำรุงพันธุ์สัตว์, กลุ่มวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ, 2563) ชาวบ้านจึงนิยมเลี้ยงไว้เพื่อนำไปแข่งขันประชันเสียงขัน และเพื่อเพาะพันธุ์ขาย ไก่แจ้ผสมสายพันธุ์ไก่ป่า (ไก่ตั่ง หรือ ไก่ต๋อ) เป็นไก่ที่มีการเลี้ยงกันอยู่ทั่วไปเช่นเดียวกับไก่แจ้ ไก่แจ้ผสมสายพันธุ์ไก่ป่า (ไก่ตั่ง หรือ ไก่ต๋อ) ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง การครอบครองไก่แจ้ผสมสายพันธุ์ไก่ป่า (ไก่ตั่ง หรือ ไก่ต๋อ) จึง

⁷ มาตรา 3 “ทารุณกรรม” หมายความว่า การกระทำหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ที่ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานไม่ว่าทางร่างกายหรือจิตใจ ได้รับความเจ็บปวด ความเจ็บป่วย ทุพพลภาพ หรืออาจมีผลทำให้สัตว์นั้นตาย และให้หมายความรวมถึงการใช้สัตว์เพื่อการ สัตว์เจ็บป่วย สัตว์ชราหรือสัตว์ที่กำลังตั้งท้องเพื่อแสวงหาประโยชน์ ใช้ประกอบกามกิจ ใช้สัตว์ทำงานมากเกินไปจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควรเพราะเหตุที่สัตว์นั้นเจ็บป่วย ชราหรืออ่อนอายุ

ครอบครองได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครองจากเจ้าหน้าที่ ส่วนการคุ้มครองไก่แจ้ผสมสายพันธุ์ไก่ป่า (ไก่ตั่ง หรือ ไก่ต่อ) เป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 โดยห้ามมิให้ผู้ใดทำการทารุณกรรมไก่แจ้ผสมสายพันธุ์ไก่ป่า (ไก่ตั่ง หรือ ไก่ต่อ)⁸

3. การคุ้มครองสัตว์ป่าตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 (2562) ได้ให้ความสำคัญคุ้มครองสัตว์ป่าไม่ว่าจะเป็นสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง สัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้ โดยพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวห้ามมิให้มีการล่าสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง โดยพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวคุ้มครองสัตว์ป่าในเรื่องการล่า การครอบครอง การทอดทิ้ง การนำเข้า การส่งออก การนำผ่าน หรือการนำมาเลี้ยงในสวนสัตว์ สำหรับในส่วนของการครอบครองและการเพาะพันธุ์สัตว์ป่านั้น กฎหมายให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและถือเป็นสาระสำคัญของพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ผู้ทำวิจัยขออธิบายถึงการครอบครองและการเพาะพันธุ์ ดังนี้

3.1 การครอบครองสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครอง

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 (2562, หน้า 111) มาตรา 17 บัญญัติว่า “ห้ามมิไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าสงวนสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากสัตว์ป่าสงวน และซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง” ซึ่งตามมาตรา 17 ดังกล่าวบัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดมิไว้ในครอบครองสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง และคุ้มครองตลอดถึงซากของสัตว์ป่า

⁸ มาตรา 3 “ทารุณกรรม” หมายความว่า การกระทำหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ที่ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานไม่ว่าทางร่างกายหรือจิตใจ ได้รับความเจ็บปวด ความเจ็บป่วย ทุพพลภาพ หรืออาจมีผลทำให้สัตว์นั้นตาย และให้หมายความรวมถึงการใช้สัตว์เพื่อการ สัตว์เจ็บป่วย สัตว์ชราหรือสัตว์ที่กำลังตั้งท้องเพื่อแสวงหาประโยชน์ ใช้ประกอบกามกิจ ใช้สัตว์ทำงานมากจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควรเพราะเหตุที่สัตว์นั้นเจ็บป่วย ชราหรืออ่อนอายุ.

ดังกล่าว หากใครมีไว้ในครอบครองก็มีความผิดไม่ว่าจะมีไว้ในครอบครองในปริมาณมากน้อยเพียงใด หรือมีส่วนหนึ่งส่วนใดของสัตว์ป่าดังกล่าวไว้

แต่อย่างไรก็ตามหากผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าวในกรณีดังต่อไปนี้ ผู้ครอบครองไม่มีความผิด

1. ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งและประกอบกิจการสวนสัตว์ตามมาตรา 33 ซึ่งสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าสงวน หรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองไว้จัดแสดงในสวนสัตว์สาธารณะของตน

2. ผู้รับใบอนุญาตให้ดำเนินกิจการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าตามมาตรา 28 ซึ่งมีสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครองเพื่อการเพาะพันธุ์ สัตว์คุ้มครองที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ และซากของสัตว์ป่าสงวนหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง

3. ผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา 10 หรือมาตรา 11

ผู้ที่ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองและสัตว์ป่าสงวนทั้ง 3 กรณีที่ได้รับยกเว้นกล่าวคือ ได้รับใบอนุญาตให้เพาะพันธุ์หรือใบอนุญาตให้จัดตั้งและดำเนินกิจการสวนสัตว์สาธารณะแล้ว การครอบครองสัตว์ป่าจึงชอบด้วยกฎหมาย ไก่ป่า (*Gallus gallus*) เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองจำพวกนก อย่างไรก็ตามไก่ป่าเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้⁹ ดังนั้นผู้ใดจะครอบครองไก่ป่าหรือครอบครองไก่ป่าที่ได้จากการเพาะพันธุ์หรือผู้ใดจะเพาะพันธุ์ไก่ป่าก็สามารถที่จะกระทำได้ แต่ทั้งนี้ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช¹⁰

⁹ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 7 และมาตรา 8 ประกอบบัญชีท้ายพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 และกฎกระทรวงกำหนดชนิดของสัตว์ป่าคุ้มครองให้เป็นชนิดที่เพาะพันธุ์ได้ พ.ศ. 2546.

¹⁰ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 7 และมาตรา 8 ประกอบกฎกระทรวงกำหนดชนิดของสัตว์ป่าคุ้มครองให้เป็นชนิดที่เพาะพันธุ์ได้ พ.ศ. 2546 มาตรา 18.

3.2 การครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้

สัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้ หากผู้ใดจะมีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าที่เพาะพันธุ์ได้ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยมาตรา 18 บัญญัติว่า “ผู้ใดจะมีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้ตามมาตรา 8 ที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์หรือซากสัตว์ป่าดังกล่าว ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดี เว้นแต่เป็นการครอบครองตามใบอนุญาตค้าสัตว์ป่าโดยผู้รับใบอนุญาตค้าตามมาตรา 30” สัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้มีทั้งหมด 59 ชนิด (สมชาย บุญคงมาก, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 ตุลาคม 2563) ไก่ป่าก็เป็นสัตว์ป่าชนิดหนึ่ง โดยเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองและสามารถเพาะพันธุ์ได้ตามกฎหมาย การครอบครองไก่ป่าที่ได้จากการเพาะพันธุ์ผู้ครอบครองจึงต้องได้รับอนุญาตให้ครอบครองจากอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชก่อนจึงครอบครองได้โดยไม่มีผิด โดยผู้ที่จะครอบครองไก่ป่าที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ต้องไปยื่นคำขอที่สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ในแต่ละเขตพื้นที่ เช่น สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 4 ควบคุมดูแลในเขตพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดชุมพร และจังหวัดระนอง ดังนั้นหากบุคคลใดที่อาศัยอยู่ใน 3 จังหวัดดังกล่าว ต้องการยื่นคำขออนุญาตครอบครองไก่ป่าที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ ให้ยื่นคำขอได้ที่สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 4 ซึ่งสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 4 ตั้งอยู่ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สมชาย บุญคงมาก, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 ตุลาคม 2563)

3.3 บทกำหนดโทษผู้ครอบครองสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง สัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้

สัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง สัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้ เป็นสัตว์ที่รัฐต้องดูแลรักษาเป็นพิเศษยิ่งกว่าสัตว์ทั่วไป เพราะเป็นสัตว์ที่มีจำนวนน้อยและอาจสูญพันธุ์ได้ในอนาคต รัฐจึงต้องออกกฎหมายมาควบคุมดูแลสัตว์ดังกล่าวเพื่อไม่ให้บุคคลใดครอบครองหรือครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งหากบุคคลใดครอบครองหรือครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต จะมีความผิดทางอาญาและต้องรับโทษ โดยบทกำหนดโทษมีดังนี้

3.3.1 บทกำหนดโทษผู้ครอบครองสัตว์ป่าสงวน

การครอบครองสัตว์ป่าสงวน หากเป็นการครอบครองสัตว์ป่าสงวนที่ไม่ได้มาจากการเพาะพันธุ์โดยไม่ได้รับอนุญาต ผู้ครอบครองสัตว์ป่าสงวนต้องรับโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹¹

3.3.2 บทกำหนดโทษผู้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครอง

การครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครอง มีการกำหนดโทษเช่นเดียวกับการครอบครองสัตว์ป่าสงวน กล่าวคือ การครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครอง หากเป็นการครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองที่ไม่ได้มาจากการเพาะพันธุ์โดยไม่ได้รับอนุญาต ผู้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองต้องรับโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹²

3.3.3 บทกำหนดโทษผู้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้

การครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้ซึ่งได้มาจากการเพาะพันธุ์โดยไม่ได้รับอนุญาต ผู้ครอบครองต้องรับจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹³

¹¹ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 92 บัญญัติว่า ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 17 มาตรา 54 หรือมาตรา 55 (3) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

¹² พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 92 บัญญัติว่า ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 17 มาตรา 54 หรือมาตรา 55 (3) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.

¹³ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 90 ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรา 14 มาตรา 18 วรรคหนึ่ง มาตรา 19 วรรคหนึ่ง หรือฝ่าฝืนมาตรการควบคุมหรือคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 70 วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.

4. ลักษณะของไก่ป่าและที่มาของไก่ป่า

ไก่ป่าเป็นไก่ที่ทุกคนเคยได้ยินชื่อแต่อาจไม่เคยเห็นตัวจริง เพื่อให้รู้จักไก่ป่ามากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงกล่าวถึงลักษณะและที่มาของไก่ป่า ดังนี้

4.1 ลักษณะของไก่ป่า

ไก่ป่า บางพื้นที่เรียกว่าไก่เถื่อน ไก่ป่าเป็นต้นตระกูลของไก่พื้นเมืองหรือไก่บ้าน (ปราโมทย์ ธนสวัสดิ์, 2553, หน้า 12) ไก่ป่า มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า (*Gallus gallus*) จัดอยู่ในวงศ์ไก่ฟ้าและนกกระทา (*Phasianidae*) โดยไก่ป่าจัดเป็นนกมีขนาดเล็กถึงขนาดกลาง มีขนาดลำตัว 46-73 เซนติเมตร ไก่ป่าเป็นชื่อที่เรียกกันในภาพรวม แต่หากเจาะลึกถึงสายพันธุ์แล้วไก่ป่าจะมีอยู่ด้วยกัน 4 จำพวก ได้แก่ (1) ไก่ป่าไทย (*Red Jungle fowl*) (2) ไก่ป่าลังกา (*La Fayette's fowl*) (3) ไก่ป่าอินเดีย (*Sonnerat's Jungle fowl*) และ (4) ไก่ป่าขาว (*Green Jungle fowl*) (ธนากร ฤทธิ์ไธสง, 2545, หน้า 32, 33) อาหารของไก่ป่าจะเป็นอาหารที่อยู่ตามธรรมชาติ เช่น แมลง หนอน ไล่เดือน ผลไม้ ใบไม้ ยอดอ่อนหญ้า สำหรับการผสมพันธุ์นั้น ไก่ป่าจะผสมพันธุ์ช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายน โดยจะวางไข่ในรัง และเมื่อลูกไก่ป่าฟักออกมาจะมีขนสีเหลืองอ่อนสลับกับสีน้ำตาลเข้ม (สมชาย บุญคงมาก, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 ตุลาคม 2563)

4.2 ที่มาของไก่ป่า

ไก่ป่าพบกระจายอยู่ในประเทศอินเดีย ประเทศเวียดนาม ประเทศจีนตอนใต้ และประเทศอินโดนีเซีย สำหรับไก่ป่าในประเทศไทยนั้นมีต้นกำเนิดอยู่ที่บริเวณรอยต่อระหว่างประเทศไทย ประเทศจีนและประเทศลาว กรมปศุสัตว์, กองบำรุงพันธุ์สัตว์, กลุ่มวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ, 2553, หน้า 5) ปัจจุบันพบไก่ป่าอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และในป่าที่เป็นของรัฐและ

เอกชน ตลอดจนมีการพบไต่ถามตามบ้านเรือนและชุมชนต่าง ๆ (สมชาย บุญคงมาก, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 ตุลาคม 2563)

5. วิเคราะห์ปัญหาการตรวจพิสูจน์ การครอบครอง และการจับกุมผู้ครอบครองไต่ถาม

การที่ไต่ถามมีลักษณะคล้ายกับไต่ถามและไต่ถามผสมสายพันธุ์ไต่ถาม (ไต่ถาม หรือ ไต่ถามต่อ) ทำให้เกิดปัญหาต่อผู้เลี้ยงไก่และเจ้าหน้าที่ โดยปัญหาดังกล่าว มีดังนี้

5.1 ปัญหาการตรวจพิสูจน์ไต่ถาม

ปัญหาการตรวจพิสูจน์ไต่ถามนั้นผู้วิจัยได้แยกปัญหาออกเป็น 2 กรณี คือ การตรวจสอบรหัสพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ) ก่อนมีการแจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครองไต่ถาม และการตรวจสอบรหัสพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ) กรณีมีการจับกุมผู้ครอบครองไต่ถาม

5.1.1 การตรวจสอบรหัสพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ) ก่อนมีการแจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครองไต่ถาม

ไต่ถามมีลักษณะคล้ายไต่ถามและไต่ถามผสมสายพันธุ์ไต่ถาม (ไต่ถาม หรือ ไต่ถามต่อ) ดังนั้น การดูเฉพาะสีขน หงอน แข้ง หรือลักษณะภายนอกทั่ว ๆ ไปจึงไม่อาจแยกแยะประเภทของไต่ถามได้ว่าไต่ถามนั้นเป็นไต่ถามหรือไต่ถามหรือไต่ถามผสมสายพันธุ์ไต่ถาม (ไต่ถาม หรือ ไต่ถามต่อ) การตรวจสอบสายพันธุ์ไต่ถามก่อนแจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครองจึงต้องมีการตรวจด้วยวิธีการทางรหัสพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ) เพื่อให้ทราบอย่างแน่ชัดว่าไต่ถามที่นำมาแจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครองเป็นไต่ถามจริง (มีณญา บุญเจริญ, 2555, หน้า 144-150) แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการรับแจ้งการครอบครองและออกใบอนุญาตให้ครอบครองไต่ถาม คือเจ้าหน้าที่จะพิจารณาไต่ถามที่นำมาแจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครองจากลักษณะภายนอกทั่ว ๆ ไปโดยใช้ความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่เองแต่ไม่ได้ใช้กระบวนการตรวจสอบโดยวิธีการรหัสพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ) ทำให้เกิดความผิดพลาดในการออกใบอนุญาตให้ครอบครองไต่ถาม การออกใบอนุญาตขาดความน่าเชื่อถือ ทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ครอบครองไต่ถาม

ป้าฉวยโอกาสสวมสิทธิหากว่าไก่อ้วที่ได้รับอนุญาตให้ครอบครองตาย กล่าวคือ เมื่อไก่อ้วตัวที่ได้รับอนุญาตให้ครอบครองตาย เจ้าของไก่อ้วก็นำหัวขาของไก่อ้วที่ได้รับอนุญาตครอบครองไปใส่ขาของไก่อ้วตัวอื่นที่ไม่ได้แจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครองเพื่อให้เจ้าหน้าที่และผู้อื่นเชื่อว่าไก่อ้วตัวดังกล่าวเป็นไก่อ้วตัวที่ได้แจ้งการครอบครองและได้รับอนุญาตให้ครอบครองโดยถูกต้องตามกฎหมาย

อย่างไรก็ตามกรณีที่ต้องมีการตรวจสอบสายพันธุ์ไก่อ้วก่อนแจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครองด้วยวิธีการทางรหัสพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ) การตรวจสอบสายพันธุ์ไก่อ้วโดยวิธีนี้ต้องมีค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบ ซึ่งหากให้ผู้ครอบครองไก่อ้วเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายจะเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้ครอบครองไก่อ้ว ทำให้ผู้ครอบครองไก่อ้วหลีกเลี่ยงการแจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครองได้ ดังนั้น เมื่อกำหนดให้มีการตรวจด้วยวิธีการทางรหัสพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ) รัฐจะต้องไม่ให้ผู้ครอบครองไก่อ้วเสียค่าใช้จ่ายในส่วนนี้

5.1.2 การตรวจสอบรหัสพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ) กรณีมีการจับกุมผู้ครอบครองไก่อ้ว

การตรวจสายพันธุ์ไก่อ้วโดยวิธีการทางรหัสพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ) ในกรณีมีการจับกุมผู้ครอบครองไก่อ้วที่ครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต จะต้องมีการนำไก่อ้วของกลางไปตรวจสอบโดยวิธีการทางรหัสพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ) เพื่อยืนยันว่าไก่อ้วของกลางเป็นไก่อ้วจริงหรือไม่ ซึ่งการตรวจไก่อ้วของกลางโดยวิธีการทางรหัสพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ) จะมีความแม่นยำในการพิสูจน์สายพันธุ์ไก่อ้วที่เป็นของกลาง ทำให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้ที่ถูกจับกุมดำเนินคดี แต่ทางปฏิบัติกรณีที่มีการจับกุมผู้ครอบครองไก่อ้วนอกเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า เช่น เลี้ยงไก่อ้วไว้ที่บ้าน ซึ่งกรณีดังกล่าวหากมีการจับกุมดำเนินคดีโดยเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมและพนักงานสอบสวนโดยกล่าวหาว่าผู้ต้องหาครอบครองไก่อ้วโดยไม่ได้รับอนุญาต และผู้ครอบครองไก่อ้วให้การปฏิเสธต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำการจับกุมและให้การปฏิเสธต่อพนักงานสอบสวนว่าไก่อ้วที่ตนเองครอบครองไม่ได้เป็นไก่อ้ว พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีจะส่งไก่อ้วของกลางและทำหนังสือไปสอบถาม

เจ้าหน้าที่สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ว่าไก่ของกลางเป็นไก่ป่าหรือไม่และเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองประเภทใด เมื่อเจ้าหน้าที่สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ได้รับหนังสือแล้วก็จะนำไก่ป่าของกลางมาพิจารณาว่าเป็นไก่ป่าจริงหรือไม่ ซึ่งในการพิจารณาเจ้าหน้าที่สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์จะพิจารณาไ้จากลักษณะทั่วไปของไก่ป่าตามความรู้ที่ตนเองมีโดยสายตา แต่ไม่ได้นำไ้ตัวดังกล่าวไปตรวจสอบโดยวิธีทางรหัสพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ) ทำให้การตรวจสอบไก่ป่าของกลางอาจเกิดความผิดพลาดได้ ส่งผลต่อการทำความเข้าใจของเจ้าหน้าที่และส่งผลต่อการสอบสวนของพนักงานสอบสวน เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ครอบครองไก่ป่าที่ถูกจับกุมดำเนินคดี

5.2 ปัญหาการครอบครองไก่ป่า

ปัญหาการครอบครองไก่ป่า ผู้วิจัยนำปัญหาการแจ้งการครอบครองไก่ป่า และปัญหาการครอบครองไก่ป่าโดยเข้าใจว่าเป็นไก่แจ้หรือเข้าใจว่าเป็นไก่แจ้ผสมสายพันธุ์ไก่ป่า (ไก่ตั่ง หรือ ไก่ต้อ) มาวิเคราะห์ ดังนี้

5.2.1 ปัญหาการแจ้งการครอบครองไก่ป่า

การแจ้งการครอบครองไก่ป่าและขออนุญาตครอบครองไก่ป่า แบ่งเป็น 2 กรณี คือการแจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครองไก่ป่าที่ได้จากธรรมชาติ และการแจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครองไก่ป่าที่ได้จากการเพาะพันธุ์ ดังนี้

1) การแจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครองไก่ป่าที่ได้จากธรรมชาติ

แม้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546 เปิดโอกาสให้ผู้ครอบครองไก่ป่าที่ครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมาแจ้งการครอบครองต่อเจ้าหน้าที่ภายใน 120 วันนับตั้งแต่วันที่ 13 พฤษภาคม 2546 แต่มีชาวบ้านผู้ครอบครองไก่ปามาแจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครองไก่ป่าจำนวนน้อยมาก บางจังหวัดไม่มีกรมมาแจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครองไก่ป่าเลย การที่ประชาชนไม่มาแจ้งการครอบครองไก่ป่าต่อเจ้าหน้าที่ของสำนักบริหารพื้นที่

อนุรักษ์ในแต่ละเขตพื้นที่มีสาเหตุมาจากชาวบ้านผู้เลี้ยงไก่ป่าไม่รู้ว่าตนมีหน้าที่ต้องไปแจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครองไก่ป่าต่อเจ้าหน้าที่ ไม่รู้ว่าการครอบครองไก่ป่าหากไม่แจ้งการครอบครองและไม่ขออนุญาตครอบครองเป็นความผิด และนอกจากนี้ชาวบ้านบางกลุ่มยังมีความคิดว่าแม้ว่าการครอบครองไก่ป่าโดยไม่ได้แจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครองจะเป็นความผิดทางอาญา แต่เจ้าหน้าที่ก็ไม่จับกุมดำเนินคดีเพราะเห็นว่าเป็นวิถีของชาวบ้านที่นิยมเลี้ยงกันเหมือนกับไก่แจ้ ไก่แจ้ผสมสายพันธุ์ไก่ป่า (ไก่ตั่ง หรือ ไก่ต๋อ) และไก่บ้าน

อนึ่ง ในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการจับกุมดำเนินคดีแก่ผู้ที่ครอบครองไก่ป่าโดยไม่ชอบก็มีแนวคิดว่าการเลี้ยงไก่ป่าเป็นวิถีของชาวบ้านมาแต่โบราณ การยืดหยุ่นให้ชาวบ้านเลี้ยงไก่ป่าได้แม้จะไม่ได้รับอนุญาตให้ครอบครองเป็นการหลีกเลี่ยงความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่และชาวบ้าน ทั้งยังเห็นว่าไก่ป่าเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้และสามารถขยายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็ว หากการเลี้ยงไก่ป่าของชาวบ้านนั้นไม่ได้เลี้ยงเพื่อเพาะพันธุ์ขาย มาตรการบังคับใช้กฎหมายแก่ชาวบ้านผู้ครอบครองไก่ป่าที่ครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจึงไม่เข้มงวดมาก

ดังนั้น แม้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจับกุมจะเห็นว่าชาวบ้านครอบครองไก่ป่าไม่ชอบด้วยกฎหมายเจ้าหน้าที่ก็จะไม่จับกุมดำเนินคดี ซึ่งการที่เจ้าหน้าที่ไม่เข้มงวดในการจับกุม ทำให้ในปัจจุบันชาวบ้านครอบครองไก่ป่าเป็นจำนวนมาก และการครอบครองไก่ป่าของชาวบ้านก็เป็นการครอบครองที่ผิดกฎหมาย กล่าวคือครอบครองโดยไม่ได้แจ้งการครอบครองและไม่ได้รับอนุญาตให้ครอบครอง

2) การครอบครองและขออนุญาตครอบครองไก่ป่าที่ได้จากการเพาะพันธุ์

สำหรับไก่ป่าที่ผู้ครอบครองได้มาจากการเพาะพันธุ์ที่ผู้เพาะพันธุ์ได้รับอนุญาตให้เพาะพันธุ์จากอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เช่น การไปซื้อไก่ป่ามาจากร้านเพาะพันธุ์ไก่ป่าที่ได้รับอนุญาตให้เพาะพันธุ์ ผู้ซื้อเมื่อซื้อแล้วก็จะไป

แจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครองกับเจ้าหน้าที่พื้นที่ การครอบครองไ่ป่าที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์จึงไม่มีปัญหาในการครอบครอง

5.2.2 ปัญหาการครอบครองไ่ป่าโดยเข้าใจว่าเป็นไ่แก่แจ้หรือเข้าใจว่าเป็นไ่แก่แจ้ผสมสายพันธุ์ไ่ป่า

ไ่ป่ามาอยู่ในความครอบครองของมนุษย์หลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการล่า การซื้อขาย แลกเปลี่ยน หรือการให้ บางกรณีไ่ป่าเข้ามาอยู่ในความครอบครองของมนุษย์เองโดยไม่ต้องมีการล่า ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ เช่น กรณีที่บ้านเรือนอยู่ใกล้กับเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวมีไ่ป่าอาศัยอยู่ ต่อมาไ่ป่าได้ออกมาหากินที่บ้านเรือนและก็ได้เข้าป่าอีกเลย แต่กลับหากินที่บ้านเรือนของชาวบ้านจนในที่สุดมีความคุ้นเคยกับเจ้าของบ้านและเจ้าของบ้านก็เข้าครอบครองไ่ป่าและนำมาเพาะพันธุ์

ตามพจนานุกรมไทย ครอบครอง หมายความว่า ยึดถือไว้ มีสิทธิปกครอง ดังนั้นการครอบครองไ่ป่าจึงเป็นการเข้ายึดถือไว้โดยการแสดงให้เห็นว่าเป็นเจ้าของไ่ป่า หากพิจารณาถึงการเข้าครอบครองไ่ป่าผู้ทำวิจัยแยกการครอบครองได้เป็น 3 กรณีคือ (1) การครอบครองไ่ป่าที่ได้มาจากป่าโดยตรง (2) การครอบครองไ่ป่าที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ และ (3) การครอบครองไ่ป่าที่ได้มาโดยวิธีอื่น

การครอบครองไ่ป่าที่เป็นความผิดทางอาญาคือการครอบครองไ่ป่าที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ครอบครองจากอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยผู้ครอบครองจะมีความผิดทางอาญารฐานครอบครองไ่ป่าโดยไม่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ก็ต่อเมื่อรู้ว่าไ่ป่าที่ตนเองครอบครองนั้นเป็นไ่ป่าและการครอบครองไ่ป่านั้นไม่ได้รับอนุญาตให้ครอบครองจากอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช แต่หากผู้ครอบครองไ่ป่าครอบครองโดยไม่รู้ว่าไ่ป่าที่ตนเองครอบครองเป็นไ่ป่า เช่น ครอบครองโดยเข้าใจว่าเป็นไ่แก่แจ้ หรือครอบครองโดยเข้าใจว่าเป็นไ่แก่แจ้ผสมสายพันธุ์ไ่ป่า (ไ่ต้ง หรือ ไ่ต่อ) ถือว่าผู้ครอบครองไ่ป่าขาดเจตนากระทำความผิดฐานครอบครองไ่ป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต

ในเรื่องของการครอบครองไก่อ่ป่าโดยขาดเจตนากระทำความผิด หรือครอบครองไก่อ่ป่าโดยเข้าใจว่าเป็นไก่อ่แจ้หรือเข้าใจว่าเป็นไก่อ่แจ้ผสมสายพันธุ์ไก่อ่ป่า (ไก่อ่ตั้ง หรือ ไก่อ่ต่อ) ผู้วิจัยจะกล่าวถึงการครอบครองไก่อ่ป่าที่ได้มาจากการให้ การซื้อจากคนในชุมชน และไก่อ่ป่าที่ออกมาจากป่ามาอยู่ในความครอบครองของผู้ครอบครอง และไก่อ่ป่าที่ได้มาจากการล่าในป่าหรือได้มาโดยการซื้อจากร้านที่ได้รับอนุญาตให้เพาะพันธุ์ไก่อ่ป่าขาย

1) ไก่อ่ป่าที่ได้มาจากการให้ การซื้อจากคนในชุมชน และไก่อ่ป่าที่ออกมาจากป่ามาอยู่ในความครอบครองของผู้ครอบครอง

หากผู้ที่ครอบครองไก่อ่ป่าเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องไก่อ่ป่าและผู้ที่ครอบครองไก่อ่ป่าครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ผู้ครอบครองไก่อ่ป่าไม่สามารถยกเรื่องขาดเจตนาขึ้นมาอ้างได้เลย เพราะถือว่ารู้อยู่แล้วว่ากำลังครอบครองไก่อ่ป่าและกำลังครอบครองไก่อ่ป่าโดยไม่ได้รับอนุญาตให้ครอบครอง แต่หากผู้ที่ครอบครองไก่อ่ป่าไม่มีความรู้เรื่องไก่อ่ป่า ไม่มีความรู้เรื่องไก่อ่แจ้ และไม่มีความรู้เรื่องไก่อ่แจ้ผสมสายพันธุ์ไก่อ่ป่า (ไก่อ่ตั้ง หรือ ไก่อ่ต่อ) ผู้ครอบครองไก่อ่ป่าก็สามารถยกเรื่องการกระทำที่ขาดเจตนามาเป็นข้อต่อสู้ได้ โดยถือว่าผู้ครอบครองไก่อ่ป่าไม่รู้ว่ากำลังครอบครองไก่อ่ป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต ผู้ครอบครองไก่อ่ป่าจึงไม่มีความผิดฐานครอบครองไก่อ่ป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 สืบเนื่องจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการให้ความรู้เรื่องไก่อ่ป่าไม่ได้ลงไปให้ความรู้แก่ชาวบ้านอย่างทั่วถึงในเรื่องไก่อ่ป่า ทำให้ชาวบ้านไม่มีความรู้เรื่องไก่อ่ป่า ส่งผลให้ชาวบ้านผู้ครอบครองไก่อ่ป่าที่ได้มาจากการให้ หรือซื้อจากคนในชุมชน หรือที่เป็นไก่อ่ป่าออกมาจากป่ามาอยู่ในความครอบครองของผู้ครอบครอง ผู้ครอบครองไก่อ่ป่าโดยไม่รู้ว่าเป็นไก่อ่ที่ตนเองครอบครองนั้นเป็นไก่อ่ป่า

2) ไก่อ่ป่าที่ได้มาจากการล่าในป่าหรือได้มาโดยการซื้อจากร้านที่ได้รับอนุญาตให้เพาะพันธุ์ไก่อ่ป่าขาย

ไก่อ่ป่าที่ได้มาจากการล่าในป่าหรือได้มาโดยการซื้อจากร้านที่ได้รับอนุญาตให้เพาะพันธุ์ไก่อ่ป่าขาย เจ้าของหรือผู้ครอบครองย่อมทราบดีว่าไก่อ่ตัวที่ตนเอง

ครอบครองนั้นเป็นไก่อป่า เจ้าของหรือผู้ครอบครองไก่อป่าจึงไม่อาจยกเอาความไม่รู้ว่าเป็นไก่อป่ามาเป็นข้อต่อสู้ว่าตนเองไม่มีเจตนาครอบครองไก่อป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต ดังนั้น เจ้าของหรือผู้ครอบครองไก่อป่าที่ได้ไก่อป่ามาจากการซื้อจากร้านที่ได้รับอนุญาตให้เพาะพันธุ์ ต้องรีบไปแจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครองไก่อป่าทันที มิฉะนั้นจะมีความผิดตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ส่วนผู้ที่ครอบครองไก่อป่าที่ได้มาจากการล่า ซึ่งการได้ไก่อป่าในลักษณะดังกล่าวผู้ครอบครองไม่สามารถแจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครองได้ ดังนั้น การครอบครองไก่อป่าที่ได้มาจากการล่าผู้ครอบครองจะมีความผิดตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 โดยผู้ครอบครองไม่สามารถยกเอาเรื่องการขาดเจตนาครอบครองไก่อป่ามาเป็นข้อต่อสู้เพื่อให้ตนเองพ้นผิดได้

การครอบครองไก่อป่าที่ได้มาจากการล่าเมื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่สามารถแจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครอง เนื่องจากกฎหมายไม่เปิดโอกาสให้แจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครอง ทำให้เกิดปัญหาในการควบคุมดูแลจากรัฐ เนื่องจากผู้ครอบครองไก่อป่าที่ได้ไก่อป่ามาจากการล่าจะปกปิดการครอบครองไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรู้เพราะกลัวการถูกจับกุมดำเนินคดี ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่มีข้อมูลการครอบครองไก่อป่า ไก่อป่าจึงไม่ได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 อย่างแท้จริง

5.3 ปัญหาการจับกุมผู้ครอบครองไก่อป่า

ประการสำคัญในการจับกุมผู้ครอบครองไก่อป่าที่ครอบครองโดยผิดกฎหมาย คือ เจ้าหน้าที่ผู้ทำการจับกุมต้องมีความรู้ในเรื่องลักษณะของไก่อป่า วิธีการและขั้นตอนในการจับกุม และปฏิบัติตามกฎหมายโดยเคร่งครัดมิฉะนั้นแล้วจะทำให้การจับกุมเป็นการจับกุมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้เลี้ยงไก่อป่าและส่งผลกระทบต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ผู้ทำการจับกุม

เมื่อมีการครอบครองไก่อป่าโดยผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการครอบครองไก่อป่าที่อยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า

หรือมีการครอบครองไถ่ป่านอกเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ หรือนอกเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือนอกเขตห้ามล่าสัตว์ป่า แต่เป็นการครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตให้ถูกต้องตามกฎหมาย ผู้ครอบครองไถ่ป่าจะมีความผิดทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 หรือมีความผิดตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และเมื่อมีการกระทำความผิดผู้กระทำความผิดจะต้องถูกจับกุมดำเนินคดีโดยเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ หรือเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่า หรือสายตรวจค้นป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดกฎหมายด้านสัตว์ป่าและช่วยเหลือสัตว์ป่าสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 4 หรือกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (บก.ปทส.) แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าความผิดนั้นได้กระทาลง ณ ที่ใด ซึ่งเมื่อแยกการกระทำความผิดฐานครอบครองไถ่ป่าโดยผิดกฎหมายแล้วสามารถแยกการกระทำความผิดได้ 3 กรณี คือ (1) ครอบครองไถ่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ (2) ครอบครองไถ่ป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่า และ (3) ครอบครองไถ่ป่านอกเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า โดยหากเป็นการครอบครองไถ่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเจ้าหน้าที่เขตอุทยานแห่งชาติ หรือเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าแล้วแต่กรณี มีอำนาจจับ และในการจับกุมนั้นเจ้าหน้าที่จะมีความเด็ดขาดในการจับกุมโดยเจ้าหน้าที่จะจับกุมทุกกรณีไม่มีข้อยกเว้นหรือไม่มีข้อผ่อนปรนหากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น

อย่างไรก็ตามหากเป็นการครอบครองไถ่ป่านอกเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เช่น ครอบครองไถ่ป่าอยู่ที่บ้าน ที่ตลาดจตุจักร หรือตามสนามแข่งขันประชันเสียงไก่แจ้ เป็นต้น เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจับกุมผู้ครอบครองไถ่ป่าที่ครอบครองไถ่ป่าโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในกรณีดังกล่าวคือ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (บก.ปทส.) หรือสายตรวจค้นป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดกฎหมายด้านสัตว์ป่าและช่วยเหลือสัตว์ป่า

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 4 แล้วแต่กรณี โดยในการจับกุมนั้นเจ้าหน้าที่จะใช้ดุลพินิจ โดยพิจารณาจับกุมเป็นกรณี ๆ ไป โดยหากมีการครอบครองไก่ป่าไว้ที่บ้าน เจ้าหน้าที่จะไม่ทำการจับกุมเพราะเห็นว่าการครอบครองไก่ป่าเป็นวิถีของชาวบ้านและเห็นว่าไก่ป่ามีจำนวนมากแล้ว การเลี้ยงไก่ป่าไว้เป็นอาหารทำให้ไม่ต้องไปล่าสัตว์ป่าประเภทอื่น ๆ ที่เป็นสัตว์ใหญ่และขยายพันธุ์ยากกว่า

แต่อย่างไรก็ตามหากมีการครอบครองไก่ป่าเพื่อขาย โดยเฉพาะการขายทางออนไลน์หากเจ้าหน้าที่พบการกระทำความผิดเจ้าหน้าที่จะทำการจับกุมทันที ไม่มีข้อยกเว้น ส่วนกรณีการนำไปแข่งขันประชันเสียงที่สนามแข่งขันประชันเสียงไก่แจ้ นันดอก เจ้าหน้าที่จะเข้าไปทำการตรวจสอบเมื่อมีการแจ้งเบาะแสแก่เจ้าหน้าที่เท่านั้น และในทางปฏิบัติการจับกุมผู้ครอบครองไก่ป่ามีจำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับ การจับกุมผู้ครอบครองสัตว์ป่าประเภทอื่น ๆ ซึ่งหากพิจารณาบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติ สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 เป็นบทบัญญัติที่บังคับให้เจ้าหน้าที่ต้องทำการ จับกุมผู้ครอบครองไก่ป่าที่ครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต

ดังนั้น หากเจ้าหน้าที่ผู้ทำการจับกุมเห็นผู้ที่ครอบครองไก่ป่าโดยไม่ได้รับ อนุญาต เจ้าหน้าที่ต้องจับกุมดำเนินคดีทันที เจ้าหน้าที่จะใช้ดุลพินิจไม่ทำการจับกุมไม่ได้ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลประการใดก็ตาม การที่เจ้าหน้าที่ไม่ทำการจับกุมผู้ครอบครองไก่ป่าที่ ครอบครองไก่ป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต เจ้าหน้าที่จะมีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 และการ ที่เจ้าหน้าที่ชุดจับกุมไม่เข้มงวดในการจับกุมดำเนินคดี ส่งผลให้มีการครอบครองไก่ป่าที่ ครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายเพิ่มมากขึ้นและการที่เจ้าหน้าที่ปล่อยปละ ละเลยไม่เข้ามาตรวจสอบสนามแข่งขันประชันเสียงไก่แจ้ทำให้มีการนำไปมาแข่งขันกัน มากขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามเพื่อให้การจับกุมดำเนินคดีไม่ละเมิดผู้บริสุทธิ์ ต้อง มีการตรวจยึดนำไก่ที่ต้องสงสัยไปทำการพิสูจน์รหัสพันธุกรรมก่อนเพื่อแน่ใจว่ามีการ กระทำความผิดจริง แล้วจึงแจ้งข้อกล่าวหาหรือทำการจับกุมหากผู้ครอบครองไก่ป่ามี พฤติการณ์หลบหนี

6. บทส่งท้าย

ไก่อ่าเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองและเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้ แต่เนื่องจากไก่อ่าเป็นสัตว์ที่ชาวบ้านนิยมนำมาเลี้ยง และนอกจากนี้ไก่อ่ายังเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญของไทยที่สร้างรายได้ให้แก่ผู้เลี้ยง แม้ว่าไก่อ่าจะเป็นที่นิยมเลี้ยงและเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญก็ตาม แต่ผู้เลี้ยงต้องคำนึงว่าการครอบครองไก่อ่าต้องไม่ผิดกฎหมายด้วย ดังนั้น จะเห็นได้ว่าสิ่งที่เป็นปัญหาสำคัญของผู้เลี้ยงไก่อ่าคือ ไม่ได้แจ้งการครอบครองไก่อ่าต่อเจ้าหน้าที่ ทำให้การครอบครองไก่อ่าไม่ชอบด้วยกฎหมายจนนำมาสู่การดำเนินคดีอาญาแก่ผู้เลี้ยงไก่อ่า

ในส่วนขอเสนอแนะ ผู้ทำวิจัยมีข้อเสนอแนะเป็น 2 แนวทาง แนวทางแรกให้ยังคงให้ไก่อ่าเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองและเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 กฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงกำหนดชนิดของสัตว์ป่าคุ้มครองให้เป็นสัตว์ป่าชนิดที่เพาะพันธุ์ได้ พ.ศ. 2546 แต่ให้แก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการตรวจพิสูจน์ไก่อ่าแก้ปัญหาโดยการตรวจสอบรหัสพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ) ของไก่อ่าที่จะนำมาแจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครอง โดยก่อนนำไก่อ่ามาแจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครองไก่อ่า ผู้ครอบครองไก่อ่าที่จะนำไก่อ่ามาแจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครองต้องนำไก่อ่าไปตรวจสอบโดยวิธีการทางรหัสพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ) ก่อนและค่าใช้จ่ายในการตรวจนั้นห้ามมิให้เรียกเก็บจากผู้แจ้งการครอบครองและขออนุญาตครอบครอง ส่วนกรณีที่ต้องหาถูกจับกุมและถูกกล่าวหาว่าครอบครองไก่อ่าโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แก้ไขปัญหาโดยการส่งไก่อ่าตัวดังกล่าวไปตรวจสอบโดยวิธีการทางรหัสพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ) ทุกกรณี ไม่ว่าผู้ถูกจับจะให้การรับสารภาพหรือให้การปฏิเสธ

2. ปัญหาการครอบครองไก่อ่า กรณีที่มีการครอบครองไก่อ่าโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในเรื่องการแจ้งการครอบครองซึ่งให้ประชาชนมาแจ้งการครอบครองไก่อ่าและขออนุญาตครอบครองไม่จำกัดเวลา โดยแก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวง กำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2546 ซึ่งมีเนื้อความว่า “ผู้ใดมิไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองโดยยังมิได้รับอนุญาตโดยชอบด้วยกฎหมาย หากมาแจ้งรายการเกี่ยวกับชนิดและจำนวนของสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครองของตนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ” กรณีที่ผู้ครอบครองไก่ป่าไม่มีความรู้ในเรื่องไก่ป่า และลักษณะของไก่ป่าแก้ปัญหาโดยการให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในการคุ้มครองดูแลไก่ป่าลงพื้นที่สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนมีความรู้เรื่องไก่ป่า และรู้ถึงการครอบครองไก่ป่าที่ถูกกฎหมาย

3. ปัญหาการจับกุมดำเนินคดี แก้ไขปัญหาโดยการให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจับกุมผู้ครอบครองไก่ป่าที่ครอบครองไก่ป่าโดยผิดกฎหมายต้องมีความเข้มงวดในการตรวจสอบจับกุม โดยหากบุคคลใดครอบครองไก่ป่าโดยผิดกฎหมาย เจ้าหน้าที่ต้องทำการจับกุมทุกกรณีไม่มีข้อยกเว้นและเจ้าหน้าที่จะใช้ดุลพินิจไม่ทำการจับกุมไม่ได้ และในกรณีที่มีการแข่งขันประชันเสียงไก่แจ้ เจ้าหน้าที่ต้องเข้าไปตรวจสอบในสนามแข่งขัน เพื่อดูว่ามีการนำไก่ป่าที่ครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตให้ครอบครองมาแข่งขันหรือไม่

แนวทางที่สอง ผู้วิจัยเห็นว่าควรปลดไก่ป่าออกจากการเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง โดยการออกกฎกระทรวง และกำหนดให้ถอดไก่ป่าออกจากการเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการให้มีการถอดถอนไก่ป่าออกจากสัตว์ป่าคุ้มครอง
2. ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชเสนอแก้ไขกฎหมายโดยแก้ไขกฎกระทรวงว่าด้วยสัตว์ป่าคุ้มครอง โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ร่างกฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองมีดังนี้

ร่างกฎกระทรวง

กำหนดให้ถอดสัตว์ป่าบางชนิดออกจากการเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง

พ.ศ.

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2562 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าแห่งชาติออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้ถอดไก่ป่า (*Gallus gallus*) ซึ่งเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามกฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2546 ออกจากการเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง

ข้อ 2 กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ให้ไว้ ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงชื่อ.....

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

References

- Department of Livestock Development, Animal Breeding Division, Biodiversity Research Group. (2010). *Multiple Relationships between Humans and Chickens, Project Collaboration Initiated by Prince Akishinonmiya Fumihito and under the Royal Patronage of H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn*. Retrieved on 16 September 2020, from http://www.breeding.did.go.th.biodiversity/chm/pvp_chm/provineculture/aitong.htm
- Thanakorn Ritthaisong. (2002). *Handbook of Bantam Chicken Farming Business*. Bangkok: C.R.S. Universal (1986).
- Pramote Thanasawat. (2010). *Handbook of Native Chicken (2nd Edition)*. Bangkok: Thanathat Printing.
- Meenya Booncharoen. (2012). Verification of Chicken DNA with Specific Primers Targeting Cytochrome B Gene. *Journal of Forensic Medicine*, 4(2), 144-150.
- Wildlife Preservation and Protection Act, B.E. 2562 (2019).. Royal Gazette, 136(71Kor), 136.